

LAUSUNTO
Asianro
HY/2036/00.13.00/2019
20.12.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: VN/10145/2019, STM116:00/2019

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntöön sosiaali- huoltolain muuttamisesta

Helsingin yliopisto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen ja esittää seuraavan lausunnon:

Valtion tutkimusrahoituksen avaaminen sosiaalityön tutkimukseen

Helsingin yliopisto kannattaa esitykseen sisältyvää periaatteellista muutosta, että valtion tutkimusrahoitusta ruvetaan suuntaamaan myös sosiaalityön tutkimukseen. Lähtökohta tutkimusperusteisen työtteen vahvistamisesta sosiaalityössä on myös kannatettava. Tutkimusperusteisuuden vahvistaminen hyödyttää sekä sosiaalityön yksittäistä asiakasta että mahdollistaa sosiaalityön kehittämisen vaikuttavamaksi ja niukkojen voimavarojen entistä tehokkaamman käytön.

Yliopisto edellyttää, ettei sosiaalityön tutkimukseen myönnettävä uusi valtionrahoitus ajan mittaan tosiasiallisesti vähennä terveyden tutkimukseen myönnettävän valtion tutkimusrahoituksen määrää. Periaatteellisesti ja käytännöllisesti merkittävä avaus ei saa tarkoittaa toisen, olennaisen tärkeän tutkimusalan resurssien heikentämistä.

Sosiaalityön kehittämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä kohdistuu suuria odotuksia, joihin vastaaminen edellyttää myös riittävää panostusta tutkimuksen rahoitukseen. Esityksen tavoitteet vaikuttavat varsin kunnianhimoisilta suhteessa tässä vaiheessa käytettävissä olevan rahoituksen määrään.

Yliopisto pitää tässä vaiheessa oikeana ratkaisuna nimenomaan sosiaalityön tutkimukseen keskittymistä, mutta pitää toivottavana tutkimusrahoituksen kasvattamista siten, että tieteidenvälisiä, sosiaalityön ja terveyden tutkimusta yhdistäviä hankkeita edistetään.

Tutkimusrahoituksen hallinnointi

Yliopisto pitää hallinnollisesti raskaana ja epätarkoituksenmukaisena, että rahoitus myönnettäisiin, painoalat määrättäisiin ja arviointiryhmä asetettaisiin vuosittain. Pidemmät syklit kuten terveyden tutkimuksen rahoituksen nelivuotinen sykli soveltuisivat paremmin tutkimuksen hallinnoinnin tarpeisiin. Painoaloja on tarkistettava säännöllisesti, mutta niiden on oltava riittävän pitkäaikaisia.

Tutkimuksen laadun varmistamiseksi on tärkeää, että rahoitus myönnetään riittävän suurina ja pitkäkestoisina kokonaisuuksina. Hankkeiden rahoittamisessa on näin ollen tarkasteltava paitsi itse

hankkeen korkeaa tieteellistä tasoa, myös sen edellytyksiä antaa panos laajan tutkimustiedon karttumiselle pidemmällä aikavälillä. Rahoitusta ei tule pirstoa liian monille hankkeille.

Eri rahoittajien ehdot tuottavat yliopistoille merkittävästi hallinnollista työtä, mikä syö itse tutkimukseen käytettäviä resursseja. Viranomaiset tulkitsevat myös valtionavustuslain ehtoja vaihtelevasti. Hallinnollisen työn vähentämiseksi julkisten rahoittajien tulisi noudattaa rahoituksen hallinnoinnissa mahdollisimman yhtenäisiä menettelyjä. Tässä mallina voivat olla Suomen Akatemian tai Kelan noudattamat käytännöt.

Yliopistotasoinen tutkimus

Hallituksen esityksen luonnoksen perustelujen mukaan tutkimuksen yliopistotasoisuus mahdollistaa myös sellaisten hankkeiden rahoittamisen, joissa yliopistot eivät ole mukana. Yliopisto ei pidä tätä suotavana esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sosiaalityön alalla ei ole sellaisia toimintayksiköitä kuin terveydenhuollon alalla yliopistosairaalat, joiden toiminnassa yhdistyy tutkimus, tutkimukseen perustuva ylin opetus ja käytännön työ. Sosiaalityön alalla käytännön toimijat kuten kunnat ja järjestöt tekevät yliopistojen kanssa yhteistyötä, mutta niiden oma toiminta ei ole voimakkaasti tutkimukseen painottunut. Rahoitettavissa hankkeissa tulisi olla mukana sosiaalityön tutkimusta harjoittava ja opetusta antava yliopisto, jotta esityksen tavoitteet tutkimuksen, opetuksen ja käytännön sosiaalityön yhteyden vahvistamisesta voivat toteutua ja hankkeiden korkea tieteellinen taso varmistetaan. Koska kyseessä on yliopistotasoinen sosiaalityön tutkimus, rahoitettavien tutkimushankkeiden johtajien tulisi olla sosiaalityön alalla vähintään dosentin tasoisesti ansioituneita. Luonnollisesti hankerahoitus tulee myöntää organisaatiolle, ei yksittäiselle henkilölle. Suuri osa nykyisestä sosiaalityön tutkimuksesta on luonteeltaan kvalitatiivista. Vaikuttavuustiedon lisäämisessä myös kvantitatiivisiin kartoituksiin perustuvan tutkimuksen tukeminen on tärkeää. Yliopistosektorin ulkopuolisista toimijoista vain harvoilla on kvantitatiiviseen tutkimukseen soveltuva infrastruktuuri sekä tietojen käsittelyn ja säilyttämisen edellytykset.

Perustelumuioston luvussa 2, sivulla 3 nykytilaa kuvaavaa tekstiä tulisi muokata sosiaalityön opetuksen organisoitumiseen ja käytäntöyhteyteen liittyvien ilmaisujen osalta vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta.

Kielelliset näkökohdat

Helsingin yliopistolla on kansallinen koulutusvastuu ruotsinkielisestä sosiaalityön koulutuksesta. Yliopisto pitää tärkeänä, että hankerahoituksen rakenteessa ja tavoitteissa otetaan huomioon myös palvelujen kehittämisen kielellinen ulottuvuus sekä tulevassa palvelujärjestelmässä että korkeakoulujen ja tutkijoiden mahdollisuudessa osallistua yhdenvertaisesti järjestelmän kehittämiseen. Rahoitusmuodon tulee mahdollistaa yhteistyö kaikkien relevanttien yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa molemmilla kansalliskielillä.

Asetusluonnoksen teksti

Asetusluonnoksessa sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän tehtävä 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa on täsmälleen sama kuin yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (888/2019) valtakunnallisen terveyden tutkimuksen arviointiryhmän tehtävä. Tältä osin asetusluonnosta tulisi korjata.

Asetusluonnoksen 2 §:ään kirjattuja painoalojen ilmaisuja olisi vielä tarpeen täsmentää. Helsingin yliopisto ehdottaa asetusluonnoksen 2 §:n 2 kohdan muotoiltavaksi ”Sosiaalityön työmenetelmien ja implementaation tutkimus” ja kyseisessä kohdassa mainitun vaikuttavuuden nostamista erilliseksi kohdaksi ”Sosiaalityön vaikuttavuuden tutkimus” sekä 4 kohdan muotoiltavaksi ”Ennakoinvan, ehkäisevän ja rakenteellisen sosiaalityön tutkimus”.

Rehtori

Jari Niemelä